

javanskem jeziku perst). Ko jih je natanjčnije preiskaval, je najdel, da so bile potice iz rudečkaste ilovce, katero jedó. Ilovce iz Samaranga so bile poslali nedavno (1847) v podobni zvitih, cimetu podobnih cevkih iz Mohlike v Berlinu, kjer jo je preiskaval Ehrenberg. Posedla se je namreč iz sladke vode, leži na apnu (Tertiaerkalk) in obstaja iz mikroskopiških infuzorij ali močelk (Gallionella, Navicula) in iz „Phytolitharij“.

Prebivavci Nove Kaledonije jedó, da preženejo lakot, po pésti velike kepe špehovnika (Speckstein), ki se rad zmane, in v katerem je najdel Vauquelin še zraven precej kufra.

V Popayanu in več krajih dežele Peru prodajajo po ulicah apnéno perst kakor jedilo za Indijane. To apno vživajo s „Coco“ vred (Coca se imenujejo peresa rastline: Erythroxyton peruvianum).

Tedaj nahajamo vživanje persti v vsih tropiških krajih pri lenih ljudstvih, ki prebivajo v najlepših in najrodovitnijih krajih cele zemlje. Pa tudi iz merzlih krajev sta prinesla Berzeli in Retzi novico, da v zgornji Švedii popečejo vsako leto sto in sto voz infuzorijske persti v kruh, ktereja je ljudstvo bolj iz navade (kakor mi tobak pijemo) kakor pa iz potrebe. V Finlandii tudi mešajo tako perst sém ter tje med kruh. Ta perst ni družega, kakor prazne lupinice živalic, tako drobnih, da jih zob ne čuti pri jedi.

Zelodec se sicer napolni, pa vendar ne tekne taka jed nič. Stare bukve in zapisniki omenijo tudi večkrat o vojskih časih vživauja infuzorijske persti pod nedoločivnim in splošnim imenom: gorska moka (Bergmehl); tako ob času tridesetletne vojske v „Pommern-u (pri Camin-u), v Lužicah (Lausitz) pri Muskau-u, na Dessavskem (pri Klieken-u); pozneje 1719 in 1733 v terdnjavi Wittenberg.

Kratkočasnica.

Izgled jezikoslovnih preiskav danes pa nekdanj.

Stikovaje unidan po registraturi kmetijske družbe smo zadeli na neki spis od leta 1828, ki ga je spisal gosp. kurat V. K. v Gočah pod imenom „Namensbegründung der Ortschaft Gottschach.“

Čujte jezikoslovci, kako Slovenec v letu 1828 analizira ime „Goče“ ali „Gottschach“ — znane vasi v Vipavski dolini. Takole piše v nemškem jeziku: „Gottschach, to staro čisto nemško ime, je bilo v poznejih časih po nevednih prepisavcih na več strani popačeno: Lah in Furlan sta pisala Gozza, Krajnc Gozha ali Gozhe; iz tega je Nemeec Gotsche napravil in tako se je z mestom Gotschee (Kočevje) zmešnjava naredila, da se še na poštah motijo. Gottschach je staronemška beseda sestavljena iz Gott — Gottes in iz Ach, kar po P. Schreyerjevi razlagi dandanašnji pomeni Wasser, tedaj Gottesach (Gotteswasser, Gottesquelle), iz tega je po izpušenem e postalo Gottsach in zavolj ložjega izgovarjanja po spremembi s v sh pravo ime Gottschach. Resnico tega imena poterjujejo stare pisma in še dandanašnje gosp. Schvitzhoffenovo posestvo Gottschach. To ime so stari Nemci gotovo naredili od tistega studenca, kateri v ti vasi proti severju izvira in ki je bil brez dvombe v paganskih časih bogovom posvečen; ta studenec postane kmali majhen potok, kateri še zmiraj prvotno ime „Malikounik“ (Gottesach) ima in v katerem so se Vile kopale; potem preteče vas Losche in se z hudournikom „Mozhiunikom“ steka, kateri iz Rebernice po št. Vidškem polji priteče; oba se pod tergom v Vipavšico stekata, katero so Rimci „fluvius frigidus“ imenovali. Pisatelj tega ne želi nič družega, kakor da bi staro ime Gottschach se sopet povsod in tudi v kancelijah vpeljalo in se tako mnoge zmešnjave odvernile.“

Tako gosp. V. K. v letu 1828! Ako bi več takih naših rojakov bilo, ki bi tako razlagali domače besede, ni čuda, da bi vse naše imena vasi, tergov in mest povodinj (Ach) vzela!

Novičar iz avstrijskih krajev.

Iz Ljubljane. 4. Glavna ljudska, — dekliška obertnijska, — mestna šola in predmestne šoli pri sv. Petru in v Ternovem v Ljubljani. — Glavna ljudsko šolo je obiskovalo v letu 1857 877 učencov v 8 sobah štirih razredov. Med temi učenci je bilo o koncu leta z poslavnimi darili pohvaljenih 28, zavoljo dobrega obnašanja pohvaljenih, 125, v prvi razred napredovanja postavljenih 399, v drugi razred 276, in v tretji 6. Razun 79 so bili vsi drugi Krajnci, med temi 356 Ljubljancanov. Muzike, t. j. petja in orgljanja se je učilo 28, in v nedeljsko šolo je hodilo 301 učencov. Vseh učencov te šole je bilo 1188. — Dekliška šola pri nunah je imela to leto v ponovljavnem razredu, in v štirih šolskih razredih 732 šolarce, katerih je bilo javno poslavljenih 33, pohvaljenih 174, v prvi razred napredovanja postavljenih 233. Druge so ali pred končanem letom iz šole ostale ali pa slabo napredovale. Razun 53 so bile vse šolarce Krajnice, in med temi 384 Ljubljancank. Med té pa tiste niso štete, ktere so se slabo učile. Obertnijsko šolo pri nunah je obiskovalo iz ponavljanega in iz 4 razredov 110 šolarc. V notranji šoli jih je bilo 113. Risanja se je učilo 53, in izrednih ukov, francozkega in italijanskega jezika, zgodovine sveta in nature, zemljoznanstva, klavirja se je učilo 113 šolarc. Bilo je vsih 845. — V mestno šolo je hodilo 85 učencov, med katerimi je bilo 57 ljubljancanov, 23 družih Krajncov, 3 Štajarci in 2 iz Primorja. 4 so bili javno obdarovani, 11 pohvaljenih in s temi vred jih je 52 dobro napredovalo. Šolnine je magistrat to leto 35 fl. prejel. — V ternovski šoli jih je bilo 45, kateri so bili razun 2 vsi domači; 2 sta prejela šolske darila, 3 so bili pa pohvaljeni. — Pri sv. Petru jih je hodilo 61 v šolo, kateri so bili razun kakih 5 vsi iz Ljubljane, poslednji so bili iz okoljnih vasi te fare. S šolskimi darili so bili 3 obdarovani, 4 pohvaljeni, in dobro se jih je učilo 25. — Pretečeno poletje so ošpice in druge bolezni mladino zlo v obiskovanji šole overale. Sicer bi bilo napredovanje mnogo bolje.

Novičar iz raznih krajev.

Nj. c. k. Visokost, Cesar so potovanje po Ogerskem dokončali in 5. dan t. m. v Laksenburg nazaj prišli. — Vsled Najvišjega sklepa bote z začetkom prihodnjega šolskega leta dvé katoliške seminišči za učitelje za kraljestvi horvaško in slavonsko v Zagrebu in Diakovaru v moč stopile. Po izgledu ogerskih preparandij bote osnovane in učilo se bode v domačem jeziku. — Najvišja sodnija je razsodila, da je, kdor zapustnika na javnem mestu z gerdimi imeni obklada, samo tedaj dédsine po §. 771 in 540 kazenske postave nevruden, če se dá iz posebnih okoljnost in razmér dokazati, da se je to iz hudega namena zgodilo. — Od mesca aprila do junija t. l. je prišlo pri vseh cesarskih poštah 14.471.100 pisem za oddati, 3.216.100 pisem več memo leta 1856. — Sveti Oče papež so tudi 5. t. m. svoje potovanje dokončali in ta dan v Rim nazaj prišli, kjer so jih prav veselo in slovesno sprejeli. — 6. t. m. je prišel nadvojvoda Ferd. Maks, c. k. visokost, s svojo gospó v Milan, kjer so ju, kakor povsod, prav preserčno sprejeli. — Na Angležkem se pripravljajo, še 10.000 vojakov v Indijo poslati. Tudi je slišati, da bo angležka vlada zopet na Nemškem vojako naberala, kakor o vojski z Rusom. — Iz Francozkega se je peljalo 120 nun reda sv. Odrešenika na Rusko, da bodo bolnikom v bolnišnicah stregle; še družih 380 bo šlo za njimi. — Delhi, mesto v Indii, katero dá Angležem toliko opraviti, je imelo v letu 1856: 26.611 hiš in 9.945 štacun, 261 mošej, 188 tempeljnov, 1 cerkev in 198 šol. Prebivavcov je imelo 137.977; med temi je bilo 327 keršanskih duš. — Nove volitve v Moldavi so do mesca oktobra odložene. — Francozka in angležka vlada ste po

svojih poslancih avstrijsko zaprosile, o vrnitvi sv. Očeta v Rim priložnost poprijeti, po cesarskem poslancu v Rimu vošila zastran preuredb v papeževih deželah zopet razodeti. Ni dvomiti, da je sv. Oče že po končanem popotovanji potrební sklep storil, s katerim bo, kakor je upati, željam vseh temveč vstregel, ker je imel vsaki čas resnično voljo, vse storiti, kar je potrebam njegovih podložnih res primerno. Ne gré tedaj zdaj za nič družega, kakor Nj. Svetost s sveti podperati in vsemu v okom priti, kar bi dobrem namenom od nasprotne strani vkljubovati utegnilo. — Mazzini je bil pretečeni čas tri dni v mestu Nizza na francozki méji, od kodar je šel po meniško oblečen v Genuo, kjer je gosposka še le osem dní po njegovem odhodu zvédila, da je bil ondi. — Angležki izredni poslanec L. Elgin bi utegnil že v Pekingi biti, kamor je bil poslan, zvédit, ali ima angležka vlada s kitajskim cesarjem ali pa samo z njegovim poglavarjem opraviti. Če ne dobí ugodnega odgovora, pišejo časniki, bo angležka vlada s francozko vred Kitajcom vojsko napovedala. — Vatska vlada v Svajci se je zoper izdelanje železnice postavila in en batalijon vojakov poslala, delavce pri železnici razpedit. Zvezno svetovavstvo pa je tej vladi ukazalo, temu delu nikakoršnih napotij ne delati. —

Zalostnica na razvalinah nekega grada zapeta. *)

Prevod iz Mathisson-a.

Tiho, v krilu večerne tišine
Spí livada, loga hrup molčí;
Le otožni griljček spod zvalíne
Mi prežalno pesem še cverčí.
Glej! tihost rosí zrakovje jasno,
Pašo čede zapusté počasno,
In ratár hití od truda zvit
Se v očinsko kočó odpočit.

Kjer višave kinči venec gaja,
Sred zvalin nekdanjih dní sedím,
Kjer me groza davnosti sprehaja,
Tebi, žalost! pesem posvetím.
Tebe, zrušje! motrim žalovaje;
Kaj nekda bil prah le-tá je?
Grad ponosen, terdna var in stan
Na temenu skalnem osnovan.

Kjer beršlan žalobno romoneči
Čez stebrovni sip popenja se,
Kjer, osvit večera že bledeči
Pustih lin mračivni vid odpré,
Je morda očeta solza jaka
Domovja narblážjega junaka
Posvetila bojaželjni plan,
Obudivši slavohlepje tam.

„Srečen bod!“ mu sivi oče pravi,
Ter mu izróči junaški meč,
„Bodi vreden sin dedovski slavi,
Verni se zmagavc — al nikdar več.“
Zir mladenčev slé morivne plame
Šviga; glej, se blago lice vname
Ko cvetečih rožic tihi gaj
Se bagrene zarje sveti zdaj.

In na boj on udri treskoviti
Lavoserčnik zdaj u strašni znam;
Kakor gojzd vihar podré serditi,
Treši v prah sovražni oriplam.
Rah, ko vir preskaklja cvetne ride,
Sin junaški skalni dom doide,
Zrè očeta solz veseli dar
In deklinskih lic nedolžni žar.

*) Skoro enake misli in občuti so me obhajali, ko sem nedavno z nekim prijateljem slavni Tabor nad Černičjem obiskal. Ker se o tem predmetu nič boljšega reči ne dá, sem v spomin tega dneva krasno elegijo Mathissonovo prestavil. Da pa dve versti zamolčim, imam za zdaj poseben vzrok; vendar pesem tudi taka malo škode terpi.

Pis.

Kjer srebot prepleta temne skale
In ujér si zvoli molkli stan,
So vesele kupice žvenkljale,
Dokler tmin razgnal ni prišli dan.
Štrune pevši tú kervave zmage,
Čudne boje nad brezbožne vrage,
So živeč spomin grozivne sle
V persi viteške poklicale.

Oj premembe! noč in groza krije
Bojnih dik nekda slovevši dom,
Žalostno mi nočni vetrič dije,
Kjer je bil vriskanja divji grom.
Ternje, glej! se maje tam samotno,
Kjer za meč je prosil fant zarotno,
Ko je v boj trobente klic dervil
In očetov konj se v dir spustil.

V zemski tmi trohline prah venuje
Zdaj telesni cvet oblastnika,
In od mesta clo, kjer on miruje
Komaj star spomink še znanje dá.
Marsikter, že davno plen vetrovja,
Zabljen je, ko tihi znam grobovja;
Clo junaških djanj nebeški svit
Vništi pozabljenja mrak serdit.

Kar plodí v človeku hrepenenje,
Kar dviguje serca rahli čut,
Zgine, ko jesenskih dní žarenje,
Kadar krog vihar zarjove ljut.
Ki večér obhaja še veselo,
Ah! o zarji kaže lice velo,
Znanc, celó ljubavi sladka bol
Zapustí na vek pozemski dol.

Tak življenja svet in kras premine,
Tak oblasti prazna sanj beží,
Tak dereči čas v ostudne tmíne
Vse zemljiško hipno razvalí.
Lavor, ki zmagavca dlan dikuje,
Čin, ki zdaj na kamnu, bronu sluje,
Pepelnjak, spomina dragi kras
Ino pesmi neumerjoči glas. France Zakrajšek.

Prislovice iz Istre.

Nabral Jakob Volčič.

Bog je dobar otac, a deca su mu poredna.
Ki čuje kukuvaču na tašće, nebude celo leto sit.
Ki ni bolan, Bog za njega nezna.
Laglje češ kupiti sena s kosom, nego z mošnom. (Vse ob pravem času).
Ja sam dala piću (Muttermilch), a Bog neka da sriću.
(Kadar mati otroka na službo spravlja).
Gospoda jeju, pasi gledaju. (Čakaj siromak).
I očima ni ča verovati, i oko vara.
Još je papa svet, pa ga mačke gledaju. (Ne prevzemi se!)
Nijedan se ni navajen rodil.
Si se razveselil kako medved drenovice, ka rano cvate, a kasno zori. (Up te vara).
Ako se on hiti u more, nehiti se ti. (Nesledi neumnega).
Bil sam u situ i u rešetu. (Mnoga sam skusil.)
Va svakom žitu je ljulja. (Vsak ima svoje slabosti.)
Žena je vrazja mriža. (Od Eve greh.)
Duša mi za tom stvarom pada. (Jako želim).

 Mlad človek v čbelarstvu dobro izveden za-
more berž dobro službo dobiti. Kdor je želi, naj se
oberne do gosp. Janeza Pirca, kasirja na železnici
v Pelčanah na Štajarskem. (Herrn Johann Pirc,
Eisenbahnkassier in Pölttschach).